

КЗ «ОУНБ ім. Олега Ольжича»
Житомирської обласної ради
Науково-методичний відділ

Невтомна трудівниця на ниві благодатного слова

(методичні поради до 80-річчя від дня
народження М. Г. Павленко)

Житомир, 2023

Невтомна трудівниця на ниві благодатного слова: методичні поради до 80-річчя з дня народження [текст] / КЗ «Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича» Житомирської обласної ради; уклад. З. Димарчук, ред. Г. Врублевська. – Житомир, 2023. – 18 с.

Видання присвячене 80-річчю з дня народження видатної поетки нашого краю М. Г. Павленко та містить біографічні дані, відомості про літературну діяльність, основні поетичні видання для дорослих та дітей, громадську роботу письменниці.

*«Житомирська обласна універсальна
наукова бібліотека ім. О. Ольжича»*

Уклад. З. Димарчук

Ред. вип. Г. Врублевська

Український письменник Ю. Каплан говорив, що письменників мало хто називає по-батькові. У них є тільки ім'я. У кого воно є. У нашої ювілярки воно є – Марія Павленко.

Марія Григорівна Павленко увійшла в українську поезію як виразна і характерна творча індивідуальність. Найзвичайнісінькі речі і явища поетка бачить образно, радісно, бо з глибини душі зринає любов до світу і людей, що перетворюється на каскад метафор. Її поезіям притаманна висока концентрація думок, яскрава образність, експресія авторських почуттів.

Вона – надзвичайно багатогранна авторка, відома і шанована в Україні і за її межами, поетка, яка має потужну енергію художнього слова. Її творчість – вагомий внесок в національну літературу більш як за півстоліття плідної праці. Марія Павленко володіє широким спектром порушених тем: від осмислення людиною її місця у світі – до глибокої інтимної лірики, від тонких пейзажних замальовок – до образних, радісних, променистих творів для дітей.

Марія Григорівна Павленко народилася 17 січня буремного 1944 року в селі Михайлівка на Дніпропетровщині в родині вчителів. Саме туди під час війни фашисти переселили мешканців села Озерянки з Житомирщини. Батько, Григорій Карпович, був учителем математики, загинув наприкінці Другої світової війни на підступах до Будапешта, коли йому було всього 25 років. Мати – Олександра Йосипівна, викладала в Озерянській семирічці українську і російську мову та літературу. Після війни родина повернулася в село Озерянка на рідну Житомирщину.

Дитинство маленької Марійки пройшло під виховним впливом бабусі Параски та прабабусі Меланії, яка була відомою і шанованою в своєму краї цілителькою, знала напам'ять величезну кількість молитов, колядок, щедрівок, пісень, притч, казок, говорів та замовлянь, і дівчинка, маючи чудову пам'ять, легко все запам'ятовувала. Саме звідти і виток багатьох її народно-пісенних поезій, які

пізніше були написані та наспівані нею, не маючи навіть гадки, що саме цим розпочинає Марія свій творчий шлях у загадкову країну Поезії.

Дар цілительства прабабуся передати не змогла, бо надто мала ще дитина була, проте сказала, що «...цілительство обізветься в тобі Словом, а такого в нашій рідні ще не було». Саме від неї Марія почула про основні віхи свого життя. Впродовж його вона тричі стояла на порозі смерті, але щоразу поверталася на круги свої, щоб пройти намічений Згори шлях і здійснити свою справу.

Пройшов час, дитина пішла в школу, навчалася на «відмінно» і жваво цікавилася поезією Лесі Українки, Тараса Шевченка, легко запам'ятовувала їх твори. Закінчивши сільську школу, Марія, за порадою матері, вступила до Бердичівського машинобудівного технікуму. Тут діяло потужне літературне об'єднання, члени якого вміщували свої твори не лише в стіннівці, а й у міській газеті. Саме в технікумі майбутня поетка робить перші спроби пера. Найперший її вірш «Берізка» був надрукований в міжрайонній газеті м. Бердичева. Вісім років потому дівчина працювала за спеціальністю інженер-конструктор на Житомирському заводі електричних приладів (згодом завод «Щитавтоматика», нині «Промавтоматика», навчалася на вечірньому відділенні факультету інженерної механіки Житомирського філіалу КПІ (зараз «Житомирський державний технологічний університет»). Проте її нестримно вабило Слово, Поезія і вона стає активним членом обласної літературної студії, де заняття проводив Борис Тен, а молодими авторами опікувався журналіст обласної газети Михайло Клименко, який уважно і делікатно ставився до творчості молодих авторів.

Поезія Марії Павленко того періоду мала дуже розмаїтий характер: вона, не пориваючи зв'язків з рідним селом, оспівує чудову поліську природу, благодатну рідну землю, її скромних і невтомних трударів, своїх земляків, дружній заводський колектив, працівників робітничих професій, своїх колег. До мотивів її поезій влітаються сумні ноти печалі за найближчою людиною, мамою, яка померла в сорок років від важкої хвороби. Гірку печаль за мамою донька виливала в щирих віршах: «Хіба я сирота», «Листя», «Чужа коса» та ін.

В цей час Марія Павленко дуже інтенсивно друкується на сторінках республіканських та місцевих газет, у колективних та тематичних збірках, бере участь у творчих нарадах, конкурсах, телезустрічах. 10 років очолює «Школу молодого журналіста» при газеті «Комсомольська зірка». Всі 20 років роботи в цій газеті Марія Григорівна згадує з великою любов'ю і ніжністю. Цікаві творчі відрядження, зустрічі з неординарними людьми породили безліч поетичних творів, які лягли у збірки «Азбука громів», «Скрижалі дружби», «Білий світ», «Житній голуб». Готує першу збілочку «Любисток», яка вийшла окремим друком в 1967 р. у видавництві «Радянський письменник».

У 1979 році, за рекомендацією М. Рильського, Д. Павличка та М. Клименка, Марія Григорівна стала членом Національної спілки письменників України. Активне літературне середовище того часу подарувало їй зустрічі з іменитими митцями: Павлом Тичиною, Павлом Загребельним, Ліною Костенко, Борисом Олійником, Іваном Драчем, Павлом Глазовим, Олесем Гончарем та багатьма іншими.

Потім, у виданні книжок, настала 12-річна пауза: рукописи мертвим вантажем лежали у різних видавництвах, бо умови друку змінилися. Держава перестала дбати про книговидання та книгорозповсюдження національної літератури, й автори мусили самі шукати кошти на свої міні-тиражі.

З 2003 року творчий доробок Марії Павленко збагачується новими виданнями. Зріла громадянська лірика зазвучала у двох частинах «Рубаї або Чотири сторони світу» про чистоту людських почуттів та душевну красу. Своїми словами поетеса передає ліричність рідної природи, найменші зміни нашого буття.

2004 р. вийшла поетична збірка «День розпочався просто», де вона утверджує себе як глибокий лірик, сутність якого – Любов до рідного краю, його людей. В цьому ж році поетка подарувала читачам літературно-художнє видання «Теплий край».

Творчий доробок письменниці збагачує книга поезій «Світлінь», яка започаткувала і розкрила в поетичній формі абсолютно новий в українській

літературі езотеричний погляд на життя людини, тісно пов'язаний з Всесвітом. Цей збірник – гімн Небу, Людині, Землі, одвічному єднанню між ними.

З 2004 року творчий доробок Марії Павленко продовжує щорічно збагачуватися новими виданнями. Серед інших - «День розпочався просто» (2004); «Хрещаті дороги»(2005); «Цілісність»(2006); «Зелений сніп дерев»(2006); «Вклоняюся місяцю молодому»(2007); «Світлінь»(2008); «Мініатюри»(2009)...В них – філософське осмислення людського життя, в якому радість і печаль, любов і зрада ідуть поруч. Поетка ніколи не залишалася в колі «жіночих проблем», її найбільший інтерес – то сльоза і посмішка дитини та похиленого літами мудреця, то гомін розбурханого натовпу і шепіт зболеного серця.

Магія таланту письменниці, її витончена лірична теплота стали цінним дарунком читачеві. Її поезії – це поезії любові та віри, що приборкують людські болі та страждання, допомагають знайти відповідь на запитання, що хвилюють.

Марія Павленко працювала не лише над римованим віршем, в й над верлібром (вільним віршем) та білим (безримовим), цікавилася поезією авторів, що писали і сприяли їх розвитку. Ще на початку своєї творчості прилучалася до коротких форм східної поезії – рубаї і хоку, а трохи пізніше опановує танку та бейти. Орієнтуватись у світовій поезії їй допомагає поетичний і духовний наставник М. Д. Клименко, який мав досвід у написанні таких поезій, створивши вперше в українській поезії білі сонети.

М. Клименко познайомив М. Павленко з творчістю Гарсія Лорки, Пабло Неруди, Назима Хікмета, Габрієли Містраль та багатьох інших поетів світового рівня. Письменниця оригінально розробляє найбільш складну класичну форму рубаїв на українському поетичному ґрунті («Строфи подумки»).

Цікавий у її творчості і той факт, що вона нікого з улюблених поетів ніколи не наслідувала, обравши свій шлях в літературу. Її поетичний почерк ніколи ні з ким

не сплутати. Так літературно-художнє видання філософського спрямування «Мініатюри» написані у формі східної поетики і складаються із трьох розділів: «Світ на долоні» (танка, де віршовані форми стоять поряд з афоризмами та прислів'ями, триряддя – хоку і двовірші. Таке поєднання стало віковичною потребою світової літератури. Така поезія ексклюзивна і вимагає від читача високого інтелекту, особливого світосприймання, самоусвідомлення призначення місця людини на Землі.

Про що б і як не писала авторка у своїх поетичних медитаціях, в них звучать патріотичні мотиви («Ми – українці», «Слово нації», «Демографічна руска»), звучить родинна любов («Мамин сад», «Фантом дитинства»), мовиться про чорнобильський біль («Причорнобильське покоління», «Радіація»), одвічна любов до природи («Лісова мантра», «Осінні штрихи», «Золотівник»).

Окреме місце в поетичному доробку займають вірші-присвяти дорогим для авторки людям: «Борису Тену» (триптих), «Валентину Грабовському» (диптих). Серед поезій Марії Павленко помітне місце посідають вірші про Житомир, в якому вона живе і творить понад 50 років – «Місто-градомир», «Я місто по обличчю впізнаю», «Проспект Вітрука» в т. п. Її твори входять до антологій, перекладаються багатьма мовами. Її вірші покладені на музику. У співдружності з житомирським композитором Іваном Островерхим на слова М. Павленко створено понад 20 пісень. Композитори Роланд і Луїза Філіпови, Борис Токарев та Григорій Плечко теж написали низку пісень на її слова.

Минула доба часто-густо ставила хрест на поезіях про кохання і вірність, споглядання закоханими очима краси природи. Навіть сумувати за втраченим сином Марії Павленко редактори тоталітарної епохи дозволяли частково, очевидно, щоб не тривожити читача неспокійним словом.

І лише на початку третього тисячоліття письменниця видрукувала «Сторінку із Книги Печалі» (поезії про сина). Замість епіграфа до книжки – взяла біблейську істину: матері можуть просити у Бога лише одного – вмерти раніше за своїх дітей. Справді, якщо є в цьому тривожному світі щось вічне – то це Любов і Печаль.

Навіть у найтрагічніших епізодах поетка показує, що життя незнищенне, це – найцінніший дар, що його людина має пронести наперекір усім випробовуванням долі, якими б важкими вони не були.

Поети – люди особливі. Їх посилає на Землю Бог, щоб вони втішали дітей. Дитячим поетом стає не той, хто може писати, а той, хто не може не писати. Після трагедії Марія Павленко не втратила любов до дітей, а й подалі стала дарувати свій талант дітям. Напрочуд гостинна, щедра, добра і талановита жінка підбирає щирі слова до кожного, повертає любов до книги в душі маленького читача і називає себе «найбагатодітнішою» матір'ю на Житомирщині. Багато поетичних творів припали до душі малюкам та їх батькам.

Відома українська поетка, в доробку якої понад 20 поетичних книжок, сама опікується популяризацією поетичного слова, яке б випромінювало тепло і звучало в душах маленьких українців. В поетичних дитячих творах душевна теплота авторки, в них – вічна турбота про Дитину, яка вчить розрізняти добро і зло, бути милосердними і духовно багатими.

Серед багатьох книг – збірник творів для молодшого та середнього шкільного

віку «Калинова сопілка», «Теплий край», «Ясні сонечка». До книжок для малят авторка добрала привабливі назви: «Білоччина комора», «Вертоград», «Смарагдовий скакунець», «Каштанові ліхтарі». Через вірші, казки, оповідання Марії Павленко діти пізнають світ, для них – найтепліші слова – сонячні і радісні, як їхнє дитинство. В цих яскравих виданнях багато скоромовок, загадок, кросвордів. Вони добрі, веселі, легко запам'ятовуються. Розкривають поетичні рядки

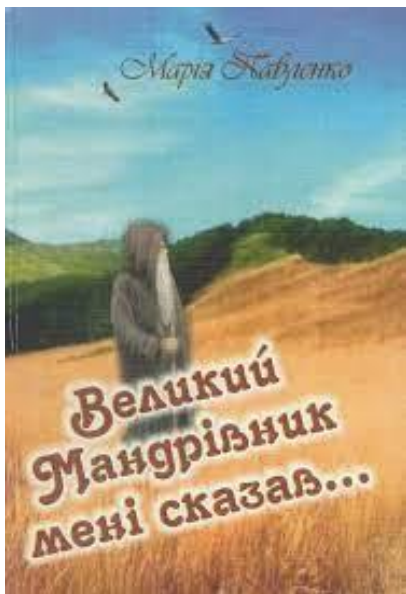
ілюстрації художників В. Гайового, А. Майстренка, О. Бурди, П. Писаренка.

Марія Павленко – завжди з молоддю, опікується юними талантами, веде не одне літературне об'єднання в навчальних закладах, готує книги початківців до друку, спілкується з дітьми різного віку, працює над новими літературними

набутками. Перемога її полягає в тому, що до її віршів читачі повертаються знову і знову, щоб насолодитися її поетичним словом.

Поетка усвідомлює свою місію на Землі – те, що їй дано Зверху, все віддати людям, адже воно належить українському народу.

80 літ Марії Павленко, попереду вічність, бо велика любов до слова і велика творчість невмирущі. Це Господь її рукою творить поетичні чудеса – для всіх, що нині є, що завтра будуть.

Її книжки здобували перемогу, схвалювали до друку як соціально значущі. Щорічний обласний конкурс «Краща книга року» (2010) дав змогу назвати найяскравіших авторів. У номінації «Поезії» книга М. Павленко «Великий мандрівник мені сказав...» отримала перемогу. В цьому ж році – вона Лауреат премії імені М. Клименка та Лауреат Міжнародної премії імені В. Грабовського. У 2012 р. М. Павленко нагороджена премією «Дідусева казка» за збірку «Калинова сопілка», у 2013 р. – Лауреат Всеукраїнської премії імені І. Огієнка в галузі літератури.

літератури.

Видання Марії Павленко варті стати предметом вивчення в школах, ліцеях, коледжах в розділі «Література рідного краю». В книжкових фондах бібліотек є її книги, то ж до славної дати видатної землячки необхідно донести до читача її талановите поетичне слово, подбати, щоб відзначення поважного ювілею стало святом для читача. Радимо використати такі примірні теми як то: «Марія Павленко: життя, творчість і місце в літературі», «Людина яскравого таланту», «Поетичне слово народжує життя», «Літературна подорож за творчістю», «Творчість, наповнена любов'ю», «Витоки душевної теплоти», «Талант непідвладний часу», «Шлях довжиною у 80 літ», «Авторитет імені» і т. п.

Пропонуємо використати такі форми масової роботи, які добре себе зарекомендували на практиці діяльності бібліотек:

- літературний диліжанс – подорож за творами письменниці Марії Павленко;
- поетичний альбом – традиційно сторінки розкривають ведучі, читці, любителі поезії;
- «П'ять хвилин з мистецтвом» – ця форма дозволить регулярно спілкуватися не лише з поезією, а й з іншими видами мистецтва;
- літературний ринг – гра двох команд на краще знання літературних поезій авторки;
- літературні ігри для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку з рекомендацією дитячих видань авторки;
- огляди літературної спадщини поетки, обговорення книг;
- тематичні вечори: – поезії, запитань і відповідей, краєзнавчі...
- урок видатної особистості (включити короткі біографічні дані, важливі віхи життя, літературну творчість;
 - літературно-краєзнавчі вікторини за поетичними творами М. Павленко.

Бібліотекарям радимо звернути увагу на книжкове видання М. Павленко «Світлінь», якому в цьому році виповнюється 15 років з часу виходу в світ, провести її обговорення з читачами за назвою «Навколо однієї книги», рекомендувати до читання. «20 років» на книжковій полиці» – такий захід рекомендуємо присвятити книгам-ювілярам «Теплий край» та «День розпочався просто». Кращі книжкові збірки поетки необхідно представити на виставці, книжковій полиці, епіграфом до даних можуть бути слова авторки – «Дух творчості... Душа...».

Популяризуючи поетичне слово М. Павленко, буде доцільним використання сповнених життєвої мудрості її слів, які виражають узагальнюючу духовну правду, звучать як афоризми, залишаються надовго в пам'яті: «Коли хворієш, квапишся жити», «Краще бути жертвою, ніж катом», «Якщо мораль – лише святковий одяг, –

То краще голим по життю іти», «Якщо за вітром вас життя несе, Не варто плин цей називать ходою», «Соловей не в'є гнізда у клітці, Щоб рабів співучих не родить», «На кожного Моцарта є свій Сальєрі».

Література

1. Азбука громів : поезії /М. Павленко. – Київ : Радянський письменник, 1973. – 83 с.
2. Білий світ : поезії /М. Г. Павленко [ред. Б. П. Степанюк; худож. В. С. Куля]. – Київ : Радянський письменник, 1985. – 103 с. , іл.
3. Великий Мандрівник мені сказав... : рубаї /М. Г. Павленко ; [передм. А. Лісовського]. – Житомир : Рута, 2010. – 231 с. , портр.
4. Вклоняюся місяцю молодому: поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2004. – 139 с.
5. Вклоняюся місяцю молодому : поезії /М. Г. Павленко;[авт. передм. Б. Левків]. – Житомир : Полісся, 2007. – 139 с. : портр., іл.
6. Дзвонар : поезії /М. Г. Павленко; [в авт. ред. ; передм. С. Пультера]. – Житомир : Рута, 2011. – 223 с. , портр.
7. День розпочався просто... : поезії / М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2004. – 130 с., портр.
8. Житній голуб : поезії /М. Г. Павленко ; [ред. М. Г. Василенко ; худ. оформ. В. І. Гайового]. – Київ : Молодь, 1990. – 135 с. , іл.
9. Зелений сніп дерев : лірика /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2006. –175 с. : портр., іл.
10. Із жит прийшла : нарис, рецензії, поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Рута, 2009. –143 с. : фот.

11. Із жит прийшла : нарис, рецензії, поезії /М. Г. Павленко; [в авт. ред. ; передм. А. Лісовського]. – Вид. 3-є, допов. – Житомир : Рута, 2012. – 175 с. , фот.
12. Мініатюри : поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Рута, 2009. – 264 с. , портр.
13. Рубаї, або Чотири сторони світу: поезії. Ч. 1 /М. Г. Павленко – Житомир : Полісся, 2003. – 80 с.
14. Світлінь : поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2008. – 234 с. , іл., портр.
15. Скрижалі дружби /М. Г. Павленко ;[худож. В. І. Писаренко]. – Київ : Радянський письменник, 1978. – 62 с. , іл.
16. Сторінки із Книги Печалі: поезії/ М. Г. Павленко ; [ред. М. Пасічник]. – Бердичів : Бердичіврегіонвидав, 2003. – 39 с. – На обкл.: Поезії про сина. Сторінка із книги печалі.
17. Хрещаті дороги : вибрані поезії, 1967-1990 рр. /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2005. – 203 с. , портр., іл.
18. Цільність : поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2006. – 183 с.

Книги Марії Павленко для дітей

1. Білоччина комора : новела та оповідання / М. Г. Павленко. – Бердичів : Бердичіврегіонвидав, 2003. – 24 с.
2. Вертоград : вірші для дітей /М. Г. Павленко. – Житомир : ПП Пасічник, 2006. – 64 с.
3. Веселий писачок : поезії для дітей з розмальовками / М. Г. Павленко. – Бердичів : Бердичіврегіонвидав, 2005. – 27 с.
4. Веселі віршики / М. Г. Павленко / худож. А. Майстренко. – Житомир : Колорит, 2005. – 9 с., іл.
5. Заячий холодок : вірші / М. Г. Павленко ; худож. Л. Годун. – Київ : Веселка, 1979. – 15 с. , іл.

6. Калинова сопілка : зб. творів для мол. та серед, шк. віку/ М. Г. Павленко ; в авт. ред. ; мал. з інтернету. – Житомир : Рута, 2012. – 303 с. , іл., портр.
7. Каштанові ліхтарі: вірші / М. Г. Павленко ; [худож. В. Качурівський]. – Тернопіль : Навчальна книга: Богдан, 2007. – 5 с. , іл.
8. Коли бусол сніг зачув : вірші /М. Г. Павленко ; [худож. О. Бурда]. – Тернопіль : Навчальна книга : Богдан, 2007. – 16 с. , іл.
9. Теплий край : поезії для дітей / М. Г. Павленко. – Бердичів : Бердичіврегіонвидав, 2004. – 47 с.
10. Чемний жолудь : вірші для дітей / М. Г. Павленко ; в авт. ред. – Житомир : Рута, 2012. – 23 с. – (Пізнай свій рідний край).
11. Ясні сонечка : поезії для дітей / М. Г. Павленко. – Бердичів : Бердичіврегіонвидав, 2004. – 39 с.

Окремі твори Марії Павленко у збірниках, періодиці

1. Добірка віршів] / М. Павленко // Поліський дивосвіт : література рідного краю: Житомирщина : посів : хрестоматія в 2-х ч. Ч. 2 : Художні тексти / за ред. С. О. Пультера. – Житомир : Полісся, 2002. – С. 463-468.
2. [Добірка віршів] / М. Павленко // Світло спілкування. – 2006. – № 4, грудень. – С. 33-36. – (Літературна сторінка).
3. [Вірші] /М. Г. Павленко // Крило до крила, перо до пера : хрестоматія творів письменників Житомирщини / [упоряд. та ред. М. П. Пасічник]. – Житомир: Видавничий центр ЖОО НСПУ, 2005. – С. 122-129.
4. [Добірка віршів] /М. Г. Павленко // Тет-А-Тетерів : літ. альманах. Кн. 4 /[авт.- упоряд. М. П. Пасічник]. – Житомир : Рута, 2015. – С. 10-13.
5. У музеї: [вірш про музей хліба] / М.Г. Павленко // Село моє – Поліський край квітучий : пісні та вірші /упоряд. П. В. Скиба. – Новоград-Волинський, 2014. – С. 111-112.

6. Поезія : [добірка віршів] / М. Павленко // Тет-А-Тетерів : літ. альманах. Кн. 2. – Житомир : Пасічник М. П., 2007. – С. 3-11.
7. Тарас : [вірш] / М. Павленко М. // Тет-А-Тетерів : літ. альманах. Кн. 3. – Житомир : Пасічник М. П., 2010. – С. 66.
8. Троянди для мене : [оповідання] / М. Г. Павленко // Житомирщина. –2008. – 12 лют. (№ 16). – С. 7.
9. Хвилююсь! Житній голуб: [вірші] / М. Павленко // Поліські луни: репертуар. зб. Житомир, обл. будинок нар. творчості. – Київ : Мистецтво, 1969. – С. 29-30, 32.

Про життя та творчість

1. Білоус П. Витоки душевної теплоти : [передм.] / П. Білоус // Калинова сопілка: зб. творів для мол. та серед, шк. віку/ М. Г. Павленко. – Житомир : Рута, 2012.
2. Білоус П. Штрихи до творчого портрета Марії Павленко : [передм.] / П. Білоус // Хрещаті дороги : вибрані поезії 1967-1990 рр. / М.Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2005. – С. 5-6.
3. Бондарчук Л. Доробок до душі / Л. Бондарчук // Місто. – 2011. – 8 верес. (№ 34 – С. 11 – Рец. на кн. Павленко М. Дзвонар /М. Павленко. – Житомир : Рута, 2011. – 223 с.
4. Бондарчук Л. Творчість, наповнена любов'ю : [передм.] /Л. Бондарчук //Калинова сопілка : зб. творів для мол. та серед, шк. віку / М. Г. Павленко. – Житомир : Рута, 2012. С. 6.
5. Веселкова О. «Доля, осяяна талантом»: [зустріч М. Павленко з читачами в б-ці для юнацтва] / О. Веселкова // Житомирщина. – 2014. – 21 січ. (№ 5-6). – С. 3.
6. Грибан Г. В. З поетичного любистку : (творчий портрет М. Г. Павленко) / Г. В. Грибан // Поліський дивосвіт : література рідного краю: Житомирщина : посів. - хрестоматія в 2-х ч. Ч. I / за ред. С. О. Пультера. – Житомир : Полісся, 2000. – С. 436-440. Бібліогр.: с. 440.

7. Джулай Д. У Житомирі нагородили лауреатів Огієнківської премії: [у номінації «Література» відзначили Марію Павленко] /Д. Джулай //Літературна Україна. – 2012. № 17, 25 квіт. С. 14.
8. Кордун П. У високому храмі природи: [передм.] / П. Кордун // Зелений сніп дерев : лірика /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2006. – С. 5-6.
9. Левків Б. Небесна влада слова : [передм.] / Б. Левків // Вклоняюся місяцю молодому: поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2004. – С. 5-8.
10. Лепілкіна О. Г. Сучасні письменники Житомирщини – дітям : (огляд літературної творчості) /О. Г. Лепілкіна // Бібліотеки у збереженні культурної спадщини : матеріали Всеукр. наук.-краєзнавчої конф., присвяченої 75-й річниці Обл. б-ки для дітей Житомир, облради (26 вересня 2013 р., м. Житомир) / гол. ред. М. Ю. Костриця. – Житомир : М. Косенко, 2013. – С. 252-258. – (Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. Вип. 48).
11. Лепілкіна О. Г. Сучасні письменники Житомирщини – дітям : (огляд літературної творчості) / О. Г. Лепілкіна //Просто на Покрову : всеукр. літ. свято : [літ.-мист. альм. № 5] / [упоряд. В. Васильчук]. – Житомир : Рута, 2012. – С. 77-83.
12. Лісовський А. Щире слово поета /А. Лісовський //Житомирщина. – 2010. – 18 листоп. (№ 128). – С. 9. – Рец на кн.: Павленко М. Великий Мандрівник мені сказав... / М. Павленко. – Житомир : Рута, 2010. – 231 с.
13. Лісовський А. Щире слово поета : [передм.] /А. Лісовський // Великий Мандрівник мені сказав... : рубаї /М. Г. Павленко. —Житомир : Рута, 2010. – С. 5-8.
14. Мовчан П. Присуджено премію імені Івана Огієнка / П. Мовчан, М. Покропивний, Ю. Градовський // Літературна Україна. – 2013. – № 12, 21 берез. – С. 2.

15. Орлич С. Культура і сила образу : [передм.] / С. Орлич // День розпочався просто... : поезії /М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2004. – С. 5-6.
16. [Марія Григорівна Павленко] : [до 50-річчя літературної діяльності] // Місто. – 2007. – 29 листоп. (№ 48). – С. 8.
17. «Добираю найтепліші слова»: [інтерв'ю] /М. Г. Павленко; розмову вела М. Пономаренко // Радянська Житомирщина. – 1981. – 8 берез.
18. Павленко Марія Григорівна // Довідник Житомирської обласної організації НСПУ з фрагментами історії / упоряд. та ред. М. Пасічник. – Житомир : Видавничий центр ЖОО НСПУ, 2005. – С. 4.
19. Марія Григорівна Павленко : [про життя та творчість : сучасники про творчість письменника : поезія] //Письменники Житомирщини. Кн. 1 / [авт. -упоряд. М. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький]. - Житомир : Пасічник М. П., 2010. – С. 117-126.
20. Пасічник М. Впрост перед часом і простором : [передм.] / М. Пасічник // Цільність : поезії/М. Г. Павленко. –Житомир : Полісся, 2006. – С. 5-6.
21. Пасічник М. Триєдина світочами : Житомирській обласній організації Національної спілки письменників України – 50! / М. Пасічник // Світло спілкування. – 2015. – № 19. – С. 19-20. – (Наші ювілеї).
22. Плужний В. Чуття небес : [передм.] / В. Плужний // Світлінь : поезії / М. Г. Павленко. – Житомир : Полісся, 2008. – С. 5-12.
23. Поезія – це сонячна душа : метод, поради бібліотекарям по поляризації поетичної творчості Марії Павленко / Обл. б-ка для дітей Житомир, обл. ради ; уклад. З. С. Заяць, Т. К. Данилевич, І. О. Меднова. – Житомир, 2009. – 16 с., іл. – (Серія «Письменники Житомирщини – дітям». Вип. 2).
24. Поліщук Я. «Поетичний любисток Марії Павленко»: [творчий вечір поетеси пройшов в ЖОДБ]/Я. Поліщук // Місто. – 2014. – 6 лют. (№ 5). – С. 6.

25. Пультер С. Поезія про дивосвіт долі: [передм.] / С. Пультер // Дзвонар : [поезії] / М. Г. Павленко ; [в авт. ред.]. – Житомир : Рута, 2011. – 223 с. – С. 5-6.
26. Соболевська С. Золоте зерно поезії: [презентація книги М. Павленко «Дзвонар» в обласній бібліотеці для дітей] / С. Соболевська // Житомирщина. – 2012. – 7 лют. (№ 11-12). – С. 9.
27. Ткаченко Г. Лауреати Клименківської премії: а засновником її став меценат і підприємець Іван Гордєєв : [лауреатами стали поети: М. Г. Павленко та І. Ліберда] / Г. Ткаченко // Житомирщина. – 2010. – 6 січ. (№ 1). – С. 9.
28. Янушевич М. Які в нас книги – кращі? : [обласний конкурс «Краща книга року»] / М. Янушевич // Житомирщина. – 2010. – 13 листоп. (№ 126). – С. 4.